

από λαϊκό δικαστήριο στο Περιστέρι και τον έγδαραν ζωντανό με μεγάλες πρόκες, γιατί ήταν «καρφί» των Γερμανών. Και μόνο αυτή η αφήγηση και ο αντιφατικός τρόπος που την έλεγε ο πατέρας μου -από τη μια φαινόταν πως συμφωνούσε και από την άλλη η φωνή του έκρυβε έναν τρόπο για το αιμοσταγές της πράξης- μου έδιναν μια αίσθηση ότι τα Δεκεμβριανά ήταν κάτι πολύ βαρύ.

Γιατί όμως το 2012 να ερευνούμε τις αγριότητες του Εμφυλίου; Νομίζω πως ένα από τα προβλήματα μας είναι το ότι δεν έχουμε διαχειριστεί το άμεσο ιστορικό παρελθόν μας. Και ότι γι' αυτό είμαστε πολύ επιρρεπείς στο να το επαναλάβουμε. Μέσα στο μυθιστόρημα υπάρχει λοιπόν μια απόπειρα διαχείρισης, η οποία φτάνει μέχρι τους Αγανακτισμένους.

Μπορεί να ξαναζήσουμε εμφύλιο πόλεμο στις μέρες μας; Οπως αναφέρονται πάλι οι διαχωριστικές ταξικές γραμμές, διακρίνονται τα σπέρματα μιας εμφύλιας σύρραξης. Όταν μια στιγμή κόβουν τη σύνταξη του μικροσυνταξιούχου και την άλλη μέρα ακούμε ότι γίνονται τερατώδη οικονομικά σκάνδαλα, για τα οποία κανένας δεν διώκεται και δεν τιμωρείται... Όταν δεν υπάρχουν καν οι δομές μέσα στην κοινωνία και οι θεσμοί που θα επέτρεπαν ένα είδος ευταξίας και εύρυθμης λειτουργίας που να μειώνει αυτές τις τριβές...

Δεν είναι λίγο ανισοβαρές να καταλήγετε από τα Δεκεμβριανά στους Αγανακτισμένους, όταν οι Αγανακτισμένοι ξεφούσκωσαν ως φαινόμενο; Ξεφούσκωσαν με την έννοια που τους ξέρουμε. Όμως, τα κοινωνικά φαινόμενα δεν λειτουργούν ούτε ευθύγραμμα ούτε είναι διαδοχικές παραστάσεις, δύο με τέσσερις και τέσσερις με έξι. Δεν χρειάζεται να είναι συνεχόμενο το φαινόμενο. Αφησε μια εμπειρία κοινωνικής συνύπαρξης σε έναν κόσμο διαφορετικών ηλικιών, που δεν ξέρουμε πώς μπορεί να λειτουργήσει σαν μαγιά παρακάτω.

Λέτε ότι θα ξαναβγούν οι Αγανακτισμένοι στους δρόμους; Δεν χρειάζεται να είναι το ίδιο. Μπορεί να γίνει με άλλους τρό-

πους. Θα ήθελα αυτή η δυναμική να χρησιμοποιηθεί με έναν θετικό και εποικοδομητικό τρόπο στην κοινωνία. Όχι να διαλυθεί η κοινωνία.

Για να επανέλθουμε στο μυθιστόρημα, δεν αφαιρεί κάτι από τη μυθοπλασία όταν παρεμβάλλονται σύγχρονα στοιχεία που μοιάζουν πιο πολύ με ρεπορτάζ και χρονογράφημα; Αυτή είναι μια τάση του σύγχρονου μυθιστορήματος πάρα πολύ έντονη τα τελευταία χρόνια. Να ενσωματώνει ετερόκλητα και πολλές φορές ξένα προς τη λογοτεχνική πλευρά στοιχεία. Το θέμα είναι εάν εγώ το έχω κάνει καλά ή κακά.

Νιώθετε πιο έντονα αυτή την εποχή την ανάγκη να παίρνετε θέση απέναντι στα πράγματα; Αυτό το βιβλίο είναι πολύ έντονα πολιτικοποιημένο. Νομίζω ότι η δική μου πολιτικοποίηση ως συγγραφέα αντανακλά την πολιτικοποίηση της κοινωνίας, που αναμένω ότι θα γίνει εντονότερη.

Και όσοι δεν παίρνουν θέση; Είναι καταδικασμένοι. Τα διλήμματα γίνονται όλο και πιο ακραία. Είσαι υπέρ της Χρυσής Αυγής ή κατά της Χρυσής Αυγής; Υπέρ του Μνημονίου ή κατά του Μνημονίου; Αυτή η πόλωση αφαιρεί τη δυνατότητα να υπάρχει κάτι ανάμεσα. Αφαιρεί τη δυνατότητα να υπάρχει ουδετερότητα. Και η αφαίρεση αυτή σημαίνει ότι μένει λίγος χώρος πια γι' αυτούς που είναι πραγματικά ανήσυχτοι και δεν βολεύονται στα δύο άκρα.

Και οι διανοούμενοι, που συστηματικά δεν παίρνουν θέση; Υπάρχουν, φυσικά, συμβιβασμένοι και κομπορμιστές -είναι γεμάτος ο τόπος από τέτοιους-, οι οποίοι επωφελοούνται του γενικού κλίματος και δεν λένε τίποτα. Όμως ζήσαμε 15 χρόνια που, και να ήθελες να μιλήσεις, δεν υπήρχε βήμα. Πού μπορούσαν να εμφανιστούν συγγραφείς στην τηλεόραση; Ποιος τους ρωτούσε πραγματικά;
Πώς βλέπετε να διαμορφώνεται η αγορά του βιβλίου μέσα στην κρίση;

Η αγορά καταρρέει. Αυτό έχει κάτι καλό. Θα πάψει το βιβλίο να είναι τόσο εμπορευματοποιημένο. Εγώ θυμάμαι, στις τελευταίες τάξεις του σχολείου, κυκλοφορούσαν σε πολύγραφο οι συλλογές του Ρίτσου και του Λειβαδίτη και τις δίναμε ο ένας στον άλλο... Εάν δεν το βλέπεις σαν Σκρουτζ Μακ Ντακ, υπάρχει κάτι πολύ θετικό σε αυτό. Γιατί θα εκλείψει το βιβλίο-αντικείμενο και θα μείνει το βιβλίο που πραγματικά σου μιλάει στην ψυχή σου. Τα βιβλία θα χαρίζονται ξανά.

Θα σταματήσουν, δηλαδή, να εκδίδονται τόσο πολλά κακά βιβλία; Ναι. Θα σταματήσουν να βγαίνουν τόσα σκουπίδια, με τα οποία και οι ίδιοι εκδότες γελούν. Η αγορά, αναπόφευκτα, θα συρρικνωθεί και θα επιζήσουν οι μικροί, ποιοτικοί εκδοτικοί οίκοι.

Ποια είναι, τελικά, «η πιο κρυφή πληγή»; Το βιβλίο μιλάει και για την κρυφή ερωτική πληγή του ήρωα. Ζούμε σε μια εποχή που είναι πολύ πιθανό να αυταπατηθούν οι άνθρωποι και να πιστέψουν πως οι πολιτικές τους απόψεις είναι πάνω από όλα. Ε, αυτό είναι ψέματα. Ο έρωτας είναι πάνω από όλα. Και τελικά, η ίδια η ζωή. •

Είναι γεμάτος ο τόπος από συμβιβασμένους διανοούμενους, οι οποίοι επωφελοούνται του γενικού κλίματος και δεν λένε τίποτα. Όμως, ζήσαμε 15 χρόνια που, και να ήθελες να μιλήσεις, δεν υπήρχε βήμα. Πού μπορούσαν να εμφανιστούν συγγραφείς στην τηλεόραση; Ποιος τους ρωτούσε πραγματικά;